

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 5.

Београдъ 30. Јануара.

1848.

Судба Срба.

Гдѣ любавь днше, ревностъ и слога, ту
И сунце сіа, цвѣта и среће цвѣтъ.

М. Светићъ.

Србеки негда кадъ су орли
Свой дизали къ небу летъ,
Кадъ Србію, нашу майку,
Дичне славе краси сплетъ:

Срце Срба озарив'о
Тад' в яркогъ сунца зракъ,
Ватрено му родолюбѣ
Не помрачи таме мракъ;

Ил' умрети, ил' живити:
Быя м' свето за свой родъ,
И пловейи сачувати
Отачбине дичный бродъ.

Ал' зависти кадъ му стаде
Вѣрно троват' срце едъ:
Тад' хоризонтъ потавни му,
И страви га ято бѣд'.

Братъ на брата грѣшно диче
У пропасти крвный мачъ;
И ахъ! онда с' лила крвца,
Небу с' чуя тужный плачь!

Србіе се оне горде —
Садъ стропошта дичный стубъ,
И започе цвѣтакъ славе
Грозный судбе гристи зубъ.

Гдѣ юй баху хранительи?!
Ах! нѣя скрива гроба тискъ,
Немога ѡймъ снажна мишца
Србекой майци стиштат' врискъ. —

Тече време, губе с' часи,
Србинъ три горкѣй падъ,

Прошлости се само сѣћа,
Не осѣћа нѣну сладъ.
Но милостна Бога рука
Ту времена сбриса злостъ,
Опрости га тврды мука,
Судбе снѣшита сву пакостъ:

Посла опетъ Србма своимъ,
Кон не ѡймъ дѣни власть,
Посла нѣма благог' духа,
Да ѡймъ неда у пропасть....

Посла Ђорѣа оног' силног',
Што уништи робетва срамъ,
Стубъ Србіе онъ уздиже,
И сазида славе храмъ.

Сада сынъ му нѣговъ влада,
Кой родъ любви ка и онъ,
Среће сладость дае кушат',
Славе вѣрма краси тронъ.

Не! Србія нѣе више
Тай плачевный туга долъ!
Брѣ садъ кое пишти Србче?
Ране кога тишти болъ?!

Подъ управомъ нѣг'вомъ благомъ
Свакъ осѣћа рая сласть:
Богъ му животь да продужи,
Преумножи сѣйну м' власть!!!

У Новои Саду.

Г. Б.

ПУТОВАНЬЕ

изъ Београда у Италию (аустрийску) прои-
логъ 1847. лѣта.

(Продуженъ.)

2. Црква св. Марка. Почета е зидати 978.,
а свршена 1071. г. Архитектура е грчко-аравлян-

ска. Има петъ трула, кои у форми крста су по-набѣштани, 500. стубова: старински, зелены, одъ порфира, серпентина и мермера пругастогъ. Свуда се у цркви види злато, тучъ и мозаикъ; оплоћена е споља и изнутра бѣлымъ мермеромъ. На вратима црквенима испушчени образи представљаю свете и друге несвете предмете. Средня велика врата, вѣшто израћена, донешена су изъ Цариграда са св. Софіе, кадъ су Латини освоили Цариградъ. На басади надъ средњимъ вратима виде се 4. лава, донешена такође изъ Цариграда 1205. године, однешена у Паризъ 1797., па опетъ 1815. изъ Париза у Млѣтке повраћена и на старо мѣсто њино намѣштена. Знаменитія су у овој цркви мѣста:

а. Предъ великимъ вратима мѣсто оно, гдѣ е Фридрихъ Црвенобрадый искао опроштенъ одъ папе Александра III.

б. Капела кардинала Зена, у којој овогъ тѣло почива и у којој се саркофагъ истогъ кардинала, одъ црнога мермера изсѣченъ, налази.

в. Капела Богородице (Sta Maria dei massouli), у којој су супруге своимъ мужевима вѣрне Богу се молиле и завѣте чиниле. Мозаици у капели овој су одъ 16. столећа.

г. Мѣсто, гдѣ се свештеници облаче, кадъ служити иду, (сакрестія), украшено е свуда одозго (по плафону) најлѣпшимъ мозаицима. Наполеонъ ушавши у ову сакрестію, казао е, да ништа лѣпше видіо ніе.

д. Благајница св. Марка, сада не тако, као што е негда была, богата, ал' јошъ у њој има лѣпы и скупочѣны стварій; међу осталима и жезаль, кои се употребљава при крунисанію краљва ломбардо-млѣтчки.

е. Великогъ олтара иконе (мозаика) тежину држе на 45.000. фун.

ж. Капела, у којој у среди стои купатило одъ мермера и надъ купатиломъ овимъ кришавана су некадъ дѣца племића млѣтчки.

з. Звонара св. Марка е предъ црквомъ посебице саграћена. Има 98. метара высине и 13. ширине. Нема може бити звонаре, на коју се човекъ лакше попети и на коју бы могао. Одозго съ њѣ види се цѣла варошъ са околнимъ островима, и съ тврдомъ земљомъ чакъ до Виенце, съ брдима съ лѣве стране, къ западу гледајући, Апенини, а съ десне алпійска јулска брада.

И предъ црквомъ св. Марка стоје три по-таня ал' повысока стуба. Ови су подигнути бы-

ли, да покажу земљъ као: Кинарь, Кандію и Мореу, осимъ Италије, гдѣ су Млѣтчани некадъ заповѣдали; и надъ овимъ стубовима бывале су развѣне заставе исты земаля.

Пошто човекъ промотри споља и изнутра цркву св. Марка, њѣну величину, форму, мноштво употребљѣне грађе, камена свакояке лѣпоте: мермера, порфира, серпентина и т. д., накитъ у њој употребљѣный, послове мозаика, туча, изрезанка најрећи; гдѣ нема живописа никаква, ал' овы мѣсто заузимаю мозаици по злату ударени; па после што е каменъ само лѣпше изъ подальи краєва: изъ Сирије, Египта, Мореа и т. д. доношено; најпосле да су саме катакомбе са најстаріи укопаны мртвы тѣлеса сакупљѣне и у цркви на различита мѣста разрећене; не може се човекъ, велимъ, уздржати одъ удивљѣня па да не помисли: како се то могло све толико и такимъ страшнымъ трошкомъ и трудомъ набавити и на мѣсто поставити. Ал' да су Млѣтчани Богъ зна како богати и силни были, па да нису имали свои собствены сынова умѣтника: и за зиданъ, изрезиванъ и састављанъ вѣшты; нигда они, ма које новце дали, цркву онаку сазидати, подићи, а особито онако украсити могли не бы. Цркву св. Марка неки цѣне, да има вредности 80. мил. дуката. Ал' ко то може у новцу процѣвити!

З-ћа е знаменитость у Млѣткама: палата дуждова. Архитектура понавѣше арављанска, ал' ова е и съ другима помѣшана. Зидана е у половини 14. вѣка по рисованію Филипа Календарія подъ дуждомъ Мариономъ Фалиериомъ. Има осимъ при земљи јошъ два боя. Саграћена е на П; страна источна у море, јужна на малу пѣцу, а поредъ сѣверне тече малый каналъ, преко когъ иде мостъ, нареченый одъ уздизаня.

У њој се виде:

а) Главна врата зидана у 1458-ой години одъ архитекта Бартезелія. Она се зову: Porta della Carta.

б) Съ друге стране авліе спрама врата овы виде се штатуе: Адамъ и Ева.

в) Ступњѣ — басамаци — Гиганта, којима се у првый бой пенѣ. Одозго су штатуе Марса и Нептуна одъ Якова Сансовина израћене. Узишавши горе узъ ступњѣ ове, предузимало се некада у ходнику крунисанъ дужда млѣтчки.

г) Ступњѣ златни, којима се иде у другій бой. Овима су воћени племићи, дошавши до узраста оногъ, да могу бити чланови великогъ савѣта.

д) Дошавши горе на другій бой улази се у салу одъ штита (sala del Scudo). У овой су одъ найбільи умѣтника измалана различита мѣста и землѣ, коє су Млѣтчани или пронашли или пообилазили.

е) Сала одъ 4. врата, усавршенствована Паладиѣмъ, архитекторомъ млѣтчимъ; а у овой ликови: дуждъ Марино Гримано клечећи предъ Богородицомъ, св Маркомъ и другимъ светцима, одъ Кавалера Кантарина; Вѣра одъ Тиціана; дуждъ Чиконя прима посланике персійске одъ Карлета Калиарія; долазакъ Хенрика III., краля французскогъ у Млѣтке, одъ Андриѣ Мишелія Вичентина. Фрешки, кои украшаваю плафонъ, єсу одъ Тинторета.

ж) Сала названа Предъ-Колегіумъ — Anticollegium —. У овой: Меркуръ съ Граціана, Вулканове клѣште, Паллада тераюћа Мореа, Арианъ Венеромъ крунисанъ, све одъ Тинторета; Повратакъ патриарха Якова у Ханаанъ, одъ Бассана; отмица Европе, одъ Павла Веронескогъ.

з) Сала колегіума. У овой се виде ликови: дуждъ Марино Грити предъ Богородицомъ и Исусомъ; удая св. Катарине; Богородица исподъ балдахина са светцима и анѣлима; дуждъ Лациошъ Могениго молећи се предъ Исусомъ у среди славе свое; Вѣра, Млѣтке, — све одъ Тинторета; проведиторъ Августинъ Барбариго умире у битви, одъ Павла Веронескогъ. Плафонъ сале ове измолванъ є найвише Павломъ Веронескиѣмъ.

и) Сала сената, а у овой: изборъ св. Лаврентія Ђустиніанія на достојанство патриарха Млѣтчкогъ, одъ Марка Вичелія; смртъ Исуса Христа, одъ Тинторета; дуждъ Франчешко Веніери предъ Млѣткама; дуждъ Паскаль Чиконя на колѣнима предъ Исусомъ; свеза Камбрейска, — одъ Якова Палме; дуждъ Петаръ Лареданъ, одъ Тинторета; дуждови: Лаврентіє и Павле Пріоли, одъ Якова Палме. Плафонъ су сале ове искитили: Марко Вичеліо, Яковъ Тинторето и Тома Долабела. Посредъ єдногъ затвореногъ ходника, коридора, долази се

і) у собу єдну до капеле, гдѣ се види велика икона, представляюћа: како Исусъ тера изъ цркве єрусалимске трговце, одъ Бонифачія. После

к) долази се у капелу, гдѣ є штатуа Богородице одъ бѣлогъ мермера Сансовиноѣмъ вкусно изрезана. Изъ ове прелази се

л) у салу 10. Гдѣ су нѣи десетъ найвећи надзирателя полиціє засѣданія држали. У овой

се виде ликови: долазакъ мудраца къ Исусу, одъ Аллієнзіа; дуждъ Севастіанъ Зіани враћаюћи се съ битке, побѣдивши флоту Фридриха Црвенобрадогъ кодъ Пирана спроћу Млѣтака, папа Александеръ III. излази му на суерѣтъ, одъ Леандра Бассана; састанакъ папе Климента VII. съ Карломъ V. у Болоньи, одъ Марка Вичелія.

м) У сали бусуле плафонъ є измалѣо Павле Веронески.

н) Сала инквизитора државны. У овой се виде ликови: Анѣлъ истерує пороке, одъ Павла Веронескогъ. Изъ ове сале иде се къ

о) вратма одсуднима (la Porta falale). Кривци на испиту у сали бывши крозь ова су врата проби морали: или да се слободни одуште, или да се у тамницу одведу.

п) Сала великогъ савѣта (Consiglio maggiore). У овой су држане скупштине велике, у кою су сви племићи, имаюћи прописаный узраст, долазили. Она є найвећа сала у цѣлой палати. У нѣой се виде образи слѣдуюћи: Слава рая, одъ Тинторета; (овай ликъ има 74. стопе дужине а 30. стопа ширине); папа Александеръ III. предає дужду млѣтчкомъ освећену свѣћу, одъ Бассана; посланици млѣтчки излазе предъ Фридриха Црвенобрадогъ у Пави, одъ Тинторета; папа Александеръ III. предає саблю дужду улазећемъ у лаћу, одъ Басана; Ото, сынъ императора Фридриха Црвенобрадогъ, ухваћенъ у битки кодъ Пирана, представля се папи Александру III. и Фридрихъ Црвенобрадый предъ папомъ истымъ, одъ Федерика Зукарія; повратакъ дужда Кантаринія, после побѣде надъ Генуезцима, у Млѣтке, одъ Павла Веронескогъ; дуждъ Вирикъ Дандоло крунише императора Балдуина у Цариграду, одъ Аллієнза. Исподъ плафона велике сале одозго на зиду виде се ликови дужда млѣтчки, измалани Яковомъ Тинторетомъ и Басаномъ. Овай се редъ дужда свршує у сали скрутинія (пререшетаваня) и представля ликове 115. дужда; на простору є фалило іошъ 5. па да се све испуни. Мѣсто, гдѣ бы требало да дође дуждъ Марино Фалиери, црномъ є боіомъ обоядисано, а на нѣму пише: „Hic est locus Marini Falieri decapitati pro criminibus.“ (Ово є мѣсто Марина Фалиерія збогъ злочинства обезглављеногъ). Плафонъ є велике сале искитенъ: Млѣтке република у средъ облака крунисана Славомъ и почитована подъ различитимъ видовима; обрана Скадра, и узимањъ Смирне, оба двѣ фигури одъ Павла Веронескогъ; Млѣтке у средъ божества и одозго дуждъ Даниѣте, примаюћи де

путаціе вароша италијански, кое се своеволбно подмичнаваю републики, одъ Якова Тинторета; Млѣтне република съди крунисана Побѣдомъ и обколѣна Добродѣтели, одъ Якова Палле; побѣда Млѣтчана надъ войводомъ Ферарскимъ; коняници млѣтчки разбише войску войводе Висконтиа; побѣда Ђорѣа Корнара надъ Аустријанцима; побѣда Виктора Балбера надъ войводомъ Викентиомъ, све четири фигури одъ Франческа Басана.

р) Сала пререшетаваня (dello scrutinio). У о-вой стое ликови: страшный судъ, одъ Якова Палле; побѣда Млѣтчана надъ Рогеромъ краљемъ сициліанскимъ, одъ Марка Вичелія; битка и заузетакъ Задра, одъ Якова Тинторета; битка кодъ Курцолари догодивша се у 1571., одъ Ви-ченгина; побѣда Млѣтчана кодъ Дарданелла, одъ Петра Либериа; заузетакъ Падуе ноћу, одъ Франческа Басана.

с) Тавнице у самой палати дуждовой, гдѣ су злочинци затворани, страшне су; еръ у њи зракъ сунчаныи допрети не може. Да су пакъ кривци были стављани за казнь подъ кровъ оловомъ покривеный и овдѣ да су страшне одъ вруѣине муке трпили, истина нѣ; еръ на истомъ крову, у топлый данъ попевши се, никаквой ве-ћой жеги него доле изложенъ быо нисамъ. Изъ дуждове палате ишло се у тавнице друге у о-собитой кући преко едногъ малогъ канала, а преко овогъ е покривеный мостъ сазиданъ и звао се мостъ уздисаня (scala dei sospirî).

(Далѣ ће савдовати).

ОБЗОРЪ КНЪИЖЕВНЬИЙ.

„Примѣтбе при читаню Србски књига.“

(Край. В. бр. 2. и 3.)

10. Ако е субектъ бронтелнымъ, опредѣлнымъ или неопредѣлнымъ, означено, онда се предикать безлично употреби; н. пр. Казивало ми е двое — трое дѣце, да су га видила, и т. д. Приповѣдано ми е одъ доста людий, шта се съ њимъ догодило. По овоме оно на стр. 17. Читаонице морало бы быти: „шта е ово трое дѣце отцу своємъ казивало?“

11. Будите добре волъ (43. стр. Буквара), и на стр. 18. Читаонице врете 2., 3. и 4. као и мн. др. есу вѣрни преводя; а на 50. стр. ове књ. 3. и 4. врета не зна се ни шта значе.

12. Природно е да дѣца не могу оно разумѣти, што одрастанъ учении человекъ докучуе, а оваи опетъ да не може све оно знати, што е строго ученоме познато; па зато се и књиге за ова три стая човечегъ ума различно пишу. Кампе у овоме јошъ надмудренъ нив. Кодъ насъ дѣте одъ 7. — 8. година читати тора: „Ако му е душа слуѣена, онда и лице његово представя живий образъ, на комъ су све страсти најсилниѣ и најясниѣ начиномъ изображене; а очи му выше него све друго страсти ове одкрыва.“ И мн. мн. др.

Примѣтбе ове читаюѣмъ свѣту обзнанити ослободіо ме е предметъ еданъ овогъ имена у Гласнику Дружтва С. Сл. св. I. на 65-ой стр., кои е овимъ завршенъ рѣчма: „Кадъ бы овако свакии, гдѣ што примѣти, одма забележіо, па кадъ бы се ово не само печатало, него и други читали, и на ползу употребили свою; могло бы се што и учинити. — — —“ съ тимъ болѣ, што я рѣчь ону свакии тако разумѣмъ, да е то слободно свакоме, а не само Членовима Др. С. Сл. — А Гласника свескомъ I. и учил. књигама послужіо самъ се: прво зато, што я слабо више кою србеку књигу и имамъ; а друго опетъ и зато, што е она изишла одъ Србске Словесности Дружтва, за кое србска пословица вели: „сложно дружтво и у Петакъ месо еде, а несложно ти у Суботу ише,“ него еданъ еде месо, другий пасуль, и т. д. Дружтво, дружтво; число, брой; много, много; лиѣнѣ, лиѣнѣ, и т. д.

Јов. Балукѣиѣ.

ДА ЖИВИ СЛОБОДА!

Ђенераль Ст. Хилеръ быо е познать као робскій обожатель конзула Бонапарте, при чему е онъ ипакъ хтѣо показати се, као да цѣни веѣма револуціонарну слободу, него свога новогъ господара. Кадъ е оваи хотѣо за себе конзулатъ да има докъ е живъ, овако радоску описный ѣенераль прослови своіой войсци: „Другари! Ради се о томе, да ѣенераль Бонапарте буде конзуломъ наименованъ докъ е живъ. Мысли су слободне, и я никогъ нећу да упуѣумъ. Само то вамъ напредъ велимъ, да ћу првога, кои бы противъ ѣѣга гласъ свой дао, дати предъ цѣлымъ полкомъ убити као каквога ниткова. Да живи слобода!“

НОВА КНЪИГА.

Песле Браика Радичевиѣа. I. У Бечу у јерменскоме паластиру 1847. — На 8-ку, стр. 162. — Цѣна: 2 цв.

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Издано и печатано у Правителственой Књягопечатни у Београду.